

PROBLEMI HRVATSKE INOZEMNE PASTVE

Marijan KOPIC

»Žao mi je naroda«, reče Isus vidjevši mnoštvo u nevolji. I ne osta samo kod riječi »Žao mi je«, nego da im pomogne, učini čudo. Okrijepi ih, nahrani ih i tek tada otpusti. (Mk 8, 1—9)

Uvijek je u Crkvi Božjoj bilo onih koji su po Kristovu primjeru znali nevolju i bijedu naroda uočiti, osjetiti, razumjeti i koji su na različite načine pokušali priskočiti u pomoć.

Mnoštvo hrvatskog katoličkog naroda izvan domovine — u emigraciji — nalazi se u bijedi, jadu i nevolji. Bog, Katolička Crkva i hrvatski narod očekuju da će hrvatski katolički svećenici uzdahnuvši s Kristom: »Žao mi je naroda« priskočiti svome narodu u pomoć.

POJMOVI

Krivo je uz pojam emigrant, emigracija vezati krvno neprijateljstvo prema domovini, državi, političkom sistemu u zemlji iseljenja. Neopravdano mnogi se boje o emigraciji i slušati a kamoli govoriti. Može se o problemu emigracije govoriti neovisno o bilo kakvoj stranačkoj politici, koja bi imala društvenu odgovornost. Mi u ovom izlaganju promatramo problem emigracije sa čisto vjerskog stanovišta.

Nije lako definirati pojmove vezane uz problem migracije i emigracije, no radi razumijevanja izraza i kasnijeg izlaganja potrebno je dati makar i nesavršene definicije pojmova migracije i emigracije.

Emigracija je selenje ljudi iz države domovine u drugu državu.

Migracija je selenje ljudi unutar države. Pod pojmom migracija može se razumijevati i selenje različitih životinja, ali se u ovoj radnji govori samo o čovjeku.

Po okolnostima i uzrocima emigracija i migracija može biti: politička, ekonomska, vjerska itd.

Po vremenu, emigracija može biti:

- a) privremena: iseljenje iz domovine u drugu državu na kraći ili duži period s nakanom vratiti se u domovinu;
- b) definitivna: iseljenje iz domovine u drugu državu s namjerom tamo ostati zauvijek;
- c) vječna: pod vječnom emigracijom u ovoj se radnji razumijeva se-

ljenje iz zemaljske domovine u nebesku, vječnu domovinu neprirodnom, nasilnom smrću.

Migracija može biti:

a) privremena: odlazak iz rodnog kraja na kraći ili duži rok, s nakanom vratiti se čim se postigne cilj;

b) definitivna: odlazak iz rodnog kraja, s nakanom da se čovjek u drugom kraju trajno nastani.

STATISTIČKI PODACI

»Statistike i evidencije pokazuju da svaki četvrti Hrvat (katolik — op. M. K.) živi danas izvan granica domovine.« Od ukupnog broja Hrvata na svijetu (6.178.890) 1.500.000 ih živi izvan domovine. 900.000 nalazi se u USA, u Južnoj Americi 250.000, u Evropi 200.000, u Africi 10.000, u Novom Zelandu i Kanadi 80.000, u Australiji 60.000. Ovi statistički podaci i grafički prikazi uzeti su iz knjige Većeslava Holjevca »Hrvati izvan domovine«, Zagreb 1967.

Neki poznavaoči hrvatskog emigracionog problema tvrde da broj Hrvata izvan domovine iznosi oko 1,700.000, a dr Vladimir Vince, ravnatelj dušobrižničke službe za Hrvate izvan domovine, koji je u posljednje vrijeme osobno obišao sve veće skupine Hrvata u emigraciji, tvrdi da Hrvata u emigraciji ima preko 2 milijuna. Sam Većeslav Holjec u uvodu knjige »Hrvati izvan domovine« kaže: »Valja svakako naglasiti da je u relativno kratkom razdoblju od predaje rukopisa pa do izlaska knjige iz štampe nastavljena tendencija emigriranja stanovništva iz Hrvatske i time su neki kvantitativni odnosi u ovoj knjizi promijenjeni. Na žalost, samo je povećan broj naših ljudi u inozemstvu, što donekle korigira brojke u ovoj knjizi, pa molim čitaocima da to uvažavaju.«

HRVATSKI SVEĆENICI U EMIGRACIJI

Današnji hrvatski svećenici u emigraciju su stigli uglavnom neorganizirano, stihijski. nošeni vihorom rata, a bez ikakve pripreme i organizacione spreme. Iznimku čine franjevci hercegovačke provincije u SAD (v. grafikon).

Od 398 svećenika Hrvata izvan domovine samo ih je 93 u izravnoj službi svoga naroda u emigraciji. Treba naglasiti:

- 1) Od 93 hrvatska svećenika u službi hrvatske emigracije mnogi su već stari s jednom nogom u grobu;
- 2) Neki hrvatski svećenici koji nisu u hrvatskoj dušobrižničkoj službi od vremena do vremena više ili manje priskoče u pomoć braći u tuđini;
- 3) U broj 398 Hrvata svećenika izvan domovine uračunati su samo oni za koje se znade svećenička služba i mjesto boravka. Oni za koje se samo zna da postoje, pod pravim vlastitim imenom ili tuđim, nisu ovdje uračunati. Na žalost, nije ih malen broj.

EMIGRACIJA — HRVATSKI, SVJETSKI, OPĆEKATOLIČKI PROBLEM

Sigurno je da svaki hrvatski svećenik uvida tragičnost činjenice što svaki četvrti Hrvat živi izvan domovine i sigurno svakog to boli i peče u srcu i duši. A kako i ne bi kad znamo da je velik broj katoličkih župa u našoj domovini u posljednjih 25 godina stvarno i formalno nestao; da su mnoge župe, nekoć brojne i velike, raspolovljene, a neke već na izdisaju. Nešto ode u emigraciju trajnu, nešto u emigraciju definitivnu, a velik broj i u vječnu emigraciju. No problem emigracije nije problem samo hrvatskog katoličkog naroda. I krivo bismo imali ako ovaj problem ne bismo promatrali u sklopu općeg međunarodnog emigracionog kretanja stanovništva.

Od 1846. pa do 1925. god. iz Evrope je emigriralo u prekomorske zemlje 38 milijuna ljudi. A od 1945. do 1965. deset milijuna. I to samo u prekomorske zemlje, ne uzimajući u obzir milijune emigranata unutar evropskih zemalja.

Sirom svijeta osnovane su različite nacionalne i internacionalne ustanove koje se bave specifičnim problemima migracija i emigracija ljudi. Velik je i broj katoličkih organizacija vođenih od svećenika i laika koje nastoje pomoći u rješavanju problema migracije i emigracije. Veoma su česti nacionalni i internacionalni sastanci, kongresi različitih stručnjaka za pitanja kretanja stanovništva. Katolička Crkva pokazala se u nastojanju rješavanja ovog problema kao dobra maika koja razumije boli i nevolje svoje djece što s tugom u srcu napuštaju rodni kraj, mile i drage po krvi, rodu i jeziku i odlaze u neizvjesnu tuđinu.

Bilo bi veoma korisno i potrebno proučiti i izložiti smjernice službene opće Crkve: različite govore, pisma papâ, osobito govore i pisanje pape Pija XII, a posebno apostolsku konstituciju »Exul familia«, koju bi trebalo i na hrvatski jezik prevesti.

Bilo bi vrlo dobro i poučno prikazati veliku brigu, ljubav i razumijevanje za probleme ekonomske, ratne i političke emigracije blagopokoinog kardinala Stepinca. Njegova okružnica br. 5032/1944 i »Božićna poruka radnicima u Njemačkoj« dokaz su plemenitosti i očinske brige za njegovo stado u nevolji: migracije i emigracije.

Osobito bi bilo važno iznijeti nastojanja sv. oca pape Pavla VI, »koji želi postaviti pastvu među hrvatskim emigrantima na trajne i juridički određene temelje u duhu apostolske konstitucije 'Exul-familia'. Bez sumnje, bilo bi poučno i potrebno prikazati mučenički logoraški život mnogih hrvatskih emigrantskih svećenika, koji su zajedno sa svojim narodom kroz niz godina dijelili svu bijedu, užas i strahote savezničkih logora za emigrante po Austriji i Italiji. Bilo bi zaista potrebno i važno prikazati kako su ostali katolički narodi organizirali pastvu za svoje sunarodnjake u emigraciji i koliko im njihovi biskupi i svećenici posvećuju brige i pažnje.

O tome i s time u vezi trebale bi raspravljati biskupske komisije za emigraciju, stručnjaci, referenti za migraciono-emigracione probleme. No, na žalost, takve komisije mi još nemamo.

Ja ne želim davati nikakvih analiza, zaključaka, nego ću iznijeti činjenice koje će svakog od nas potaknuti na razmišljanje i traženje na-

čina da svaki od nas prema svojim mogućnostima pomogne svome narodu. Napominjem da prvenstveno imam na umu i govorim o privremenoj radničkoj emigraciji.

Dok sam bio dušobrižnik u kraju odakle su mnogi ljudi odlazili na rad u Austriju i Njemačku, primijetio sam:

1) Mnogi mlađi muškarci vrativši se kući donijeli su pilule za kontracepciju. Tim se je i trgovalo.

2) Neki su se vratili zaraženi različitim spolnim bolestima, pa su i svoje žene zarazili.

3) Neki su iz Njemačke donijeli i »žene u džepu«, tj. figure žene sa svim tipičnim spolnim osobinama. Figura je od meke rastezljive plastike koja se po želji duhanjem kroz metalnu pločicu, nadme i za nekoliko časaka pretvori u ženu normalne veličine. Ta se figura za nekoliko sekundi obuče i u ženski kostim.

4) U jednoj mađoj župi dvije godine nakon masovnijeg odlaska na rad u Austriju i Njemačku godišnji natalitet je od 27 spao na 14.

5) S odlaskom na rad u Njemačku osjetljivo opada životna radost. Kroz sela sve se manje čuje istinska radosna pjesma od srca, kao nekada. Ljudi nekako postaju zamišljeniji, nezadovoljniji sa svime što imaju, premda imaju mnogo više nego su prije imali.

6) Nije tako malen broj onih koji su otišli da što god zarade, a vratili su ih u mrtvačkim sanducima.

7) Mnogi, odlazeći na privremeni rad u zapadnu Evropu, nastoje emigrirati u Kanadu i Australiju.

8) S porastom uloga u banci u mnogima se rađa želja za kućom u gradu, gospodskim životom u tvornici. Jednostavno da nekuda odsele pa da više ne moraju čuvati stoku i obrađivati zemlju, jer to je »zaostalo«.

9) Za obnovu i gradnju crkvenih objekata gotovo svi daju razmjerno više nego prije, ali ne pristupaju sakramentima tako često i pobožno kao prije.

Kao dušobrižnik za naše radnike u emigraciji primijetio sam:

1) Ako na istom radnom mjestu, u istom gradu postoji manja ili veća skupina iz jedne župe ili znanaca iz okolice, jedan drugoga čuvaju od različitih moralnih stranputica. Ti su i kao praktični vjernici najbolji.

2) Djevojke i žene koje rade po gostionicama i hotelima u velikoj većini su bijelo roblje.

3) Kod djevojaka vrlo su česti živčani slomovi i pokušaji samoubojstva. U razmaku od 4 mjeseca samo u jednom (ne baš velikom gradu) pet je djevojaka pokušalo samoubojstvo; 3 su iz Međimurja, 1 iz Bosne i 1 od Karlovca.

4) Muškarci odlaze u javne kuće, a još više u »polujavne«.

5) Kada žene i djevojke ostanu bez posla i stana, vrlo se često muškarcima koji im ponude zajedničko stanovanje predaju na milu volju.

- 6) Za jednu noć često se na kartama izgubi zarada i od pola godine.
- 7) Zbog kocke i pijanstva vrlo često dođe do ranjenih i mrtvih.
- 8) 47 katolika koji su mi se u listopadu 1967. godine obratili zbog različitih potreba nisu znali reći kojoj župi i biskupiji pripadaju.
- 9) 5 djevojaka i 1 mladić od 18-25 godina javili su se za prvu svetu pričest.

10) Došavši iz prirodno zdrave i dobro vjerski poučene okoline, nisam mogao shvatiti da tako velik broj naše mladeži ne zna ni očenaš, ni prekrstiti se, da mnoge grijeha i poroke uopće ne smatra za neko zlo.

11) Od 17 naših djevojaka i žena u jednoj tvornici kroz 2 godine 7 ih je rodilo nezakonitu djecu. Za neke se zna da su išle abortirati u Jugoslaviju, a neke su zbog abortusa u Austriji osuđene na zatvor.

Mogli bismo još toga nanizati, ali i to je dosta da uvidimo bijedu i jad svoga naroda u emigraciji — privremenoj, koji će se danas-sutra vratiti kući i stvarati novi mentalitet u svojoj okolini, mentalitet — na žalost — negativan.

LIJEPO I POZITIVNO

No, ima i mnogo pozitivnih i divnih primjera čestitog vladanja naših ljudi u tuđini. Mnogo ovisi o tom u kakvu će sredinu upasti. Presudno je postoji li u blizini hrvatski svećenik oko koga se mogu sakupljati. Ima mladića i djevojaka koje rade i uče različite zanate, pohađaju večernje škole, stiču kvalifikacije. Ima krasnih očeva i majki koji marljivo rade i štede svaki novčić da bi mogli pridići i školovati svoju djecu. I u crkvi se mnogi vrlo lijepo i pobožno vladaju i zbog toga ih domaći svećenici veoma cijene. Za ilustraciju evo jednog izvještaja iz Steyra. Tamo, naime, u crkvi Sv. Mihovila stari župnik i kapelan imaju za naše radnike misu na latinskom jeziku, a jedan laik, završeni pravnik, drži homiliju na hrvatskom jeziku, čita poslanicu i evanđelje:

»Na molbu našeg župnika i dekana preuzeo sam dužnost da svojim hrvatskim zemljacima, koji ovdje borave kao sezonski radnici, pomognem pri slavi sv. mise na našem materinskom jeziku. Budući da nisam znao da moji zemljaci već posjeduju hrvatski misal, preveo sam promjenljive dijelove na naš jezik. Pri prvom sastanku u crkvi htio sam svojim zemljacima pokazati kako mi u Austriji slavimo sv. misu na narodnom jeziku. Mi smo, naime, zahvaljujući liturgijskom pokretu pokojnoga Pijusa Parscha, prilično dalje nego romanski i ostali katolički narodi.

Kako su me pak ugodno iznenadili Vaši dragi župljani, koji su na temelju hrvatskog misala samostalno i bez pogreške molili i pjevali sve dijelove sv. mise. A oni pripadaju svjetovnjacima. Taj veliki uspjeh zahvaljuju Vaši župljani u prvom redu Vama, velečasni gospodine župniče, koji niste žalili vrijeme i trud da Vaše župljane poučite u pravilnoj uporabi novog misala, i to za tako kratko vrijeme.

Dušobrižnici naše župe, koji su iz znatiželje prisustvovali hrvatskoj misi, bili su također iznenađeni i oduševljeni od iskrene pobožnosti s kojom su bosanski katolici slavili sv. misu na materinskom jeziku. U tom pogledu Vaši župljani mogu služiti nama kao uzor i primjer. Na tom uspjehu čestitamo Vama i Vašim župljanima od srca.«

Ima slučajeva da se naše djevojke koje su otišle na rad u Austriju ili Njemačku upoznaju s tamošnjim redovnicama i stupe u samostan, a kod kuće na to nikad ni mislile nisu. Veoma rado svi čitaju katoličku štampu, i katolici, i pravoslavci i muslimani. Za samo 4 mjeseca na području dijeceze Innsbruck raspachano je katoličkih novina i časopisa (Glas Koncila, Mali Koncil, Ognjište, Družina, Glasnik Srca Isusova i Marijina, Naša Luč) u vrijednosti od 290.000 st. dinara. Raspachano Sv. pisma NZ u vrijednosti od 160.000 st. dinara. Molitvenika »Kruh nebeski« 140.000 st. dinara. Biserja sv. Ante 65.000 st. din., krunica u vrijednosti od 62.000 st. din., različitih devocionalija 80.000 st. din. Ukupno 897.000 st. dinara.

DUHOVNA EMIGRACIJA

Ovo je zaista specifičan oblik emigracije i možda jedanstven u ovom momentu u svijetu. Momentalno u Austriji i Njemačkoj ima u različitim redovničkim ženskim zajednicama oko 270 djevojaka, djevojčica iz naših krajeva, koje su tamo otišle s ciljem da postanu redovnice za dotične družbe. I dok jedni svećenici rado upućuju u inozemstvo djevojke koje žele poći u samostan, jer im se želja u domovini zbog različitih razloga ne može ispuniti, dotle drugi svećenici protestiraju i nazivaju to bijelim robljem, a svi govore i očekuju da bi o tome biskupi morali reći svoju riječ, dati savjete, upute, smjernice. Neki kao da zaboravljaju da su našem narodu prve redovnice došle uglavnom iz germanskih krajeva i da su one mnogo doprinijele vjerskom i kulturnom uzdizanju našega naroda. Ne zaboravimo da s velikim veseljem i radošću ti isti germanski narodi i danas šalju svoje kćeri u misijske džungle i prašume, među gubavce i poganska plemena, a kćeri našeg naroda ipak dolaze u kulturnu kršćansku sredinu. Ne smije se tolerirati ni masovno slanje naših djevojčica i djevojaka bez ozbiljne pripreme, brige i osiguranja njihove egzistencije u slučaju povratka u domovinu... Treba im tamo osigurati mogućnost čestog kontaktiranja s hrvatskim svećenikom radi duhovnog vodstva, sve dok potpuno ne svladaju jezik... Problem je to o kome bi starija, iskusnija braća trebala i ovdje progovoriti. A i biskupi bi morali upozoriti na ekstremnost nekih svećenika u tom pogledu.

POJEDINAC JE NEMOĆAN

Problemi naše hrvatske dušobrižničke službe u emigraciji — kao i ostalih naroda — tako su brojni, različiti, kompleksni, ovisni o vremenu, mjestu, mentalitetu... da je pojedinac nemoćan i nesposoban da ih dobro, temeljito i uvidi, osjeti, prozre, shvati, a kamoli da pristupi ispravnom, plodonosnom rješenju. Potreban je ekipni rad. Potrebna je suradnja svećenstva u domovini sa svećenstvom u emigraciji. Potrebna je koordinacija rada. Potrebno je znanstveno, stručno, interdijecezansko vijećanje, savjetovanje, proučavanje različitih vidova migracija i emigracija, pa da se onda prema zajedničkoj direktivi »odozgo«,

od episkopata, nešto konkretno poduzme. Tako rade svi katolički narodi kod kojih je problem kretanja stanovništva aktualan.

ORGANIZACIJA DUŠOBRIŽNIČKE SLUŽBE ZA HRVATE U EMIGRACIJI

Bilo bi dobro barem ukratko, a sigurno bi vas to i zanimalo, prikazati povijesni razvoj hrvatske dušobrižničke službe u emigraciji od prvih pionira pa do mučenika i patnika hrvatskih svećenika logoraša, svećenika koji su i po logorima časno izvršavali svoju pastirsku svećeničku dužnost. No za to bi trebala cijela studija, a to je sada nemoguće zbog različitih razloga, pa Vas želim samo ukratko informirati o sadašnjem stanju dušobrižničke pastve u emigraciji.

Na čelu hrvatske dušobrižničke pastve za Hrvate izvan domovine stoji dr Vladimir Vince, svećenik, od Sv. Stolice imenovan kao »director operum de emigratione Croata«. U ovom času u hrvatskoj dušobrižničkoj službi nalaze se 93 svećenika, od kojih je velik broj istrošen radom i naporima, a i zbog starosti već jednom nogom u grobu. Teško je govoriti o statusu i organizaciji rada naših svećenika izvan Evrope. Meni je to malo poznato. Radije ću vas izvijestiti o stanju u Evropi. U Evropi postoje 32 aktivna svećenika za Hrvate u evropskoj emigraciji. Želja je ravnatelja i Sv. Stolice da se organizacija provede prema smjernicama danim u konstituciji »Exul familia«. Prema toj Konstituciji, na čelu dušobrižništva za neku naciju nalazi se direktor, koji vodi brigu i nadzor »in rebus materialibus et spiritualibus« svih organizacija i članova dotične nacionalne pastoralne jednice. Prema Konstituciji, svaka država u kojoj se nalaze nacionalne, jezične skupine sa svojim dušobrižnicima, mora imati svoga pokrajinskog ravnatelja, čiji mandat traje 3 godine. Službeni naziv svećenika u dotičnoj službi jest missionarius emigrantium. Da netko može biti misionar za iseljenike, uvjeti su: mlađi od 40 godina, natprosječne psihičke i fizičke sposobnosti, sposobnost za nagle promjene živoinih uvjeta, rada, klime...

Što se tiče prava i povlastica koje su predviđene prema »Exul familia«, u najboljem su stanju misionari u Njemačkoj, koja u potpunosti priznaje tu Konstituciju. Austrijski biskupi ne priznaju, odnosno u praksi ne postupaju s misionarima za emigrante prema smjernicama »Exul familia«. Dok su u Njemačkoj hrvatski svećenici u službi hrvatske emigrantske pastve izjednačeni in rebus materialibus et spiritualibus s njemačkim župnicima, dotle je u Austriji stanje nejednako i različito: negdje su neki austrijski biskupi izjednačili hrvatske misionare s kapelanima, negdje sa župnicima, a negdje nešto između toga. I što se tiče materijalnog stanja naših svećenika u emigraciji, najbolje stoje misionari u Njemačkoj. U Austriji su mjesečna primanja veoma različita. Od brutto kapelanske plaće (1.600 ÖS do 2.700 ÖS) dušobrižnik npr. u Innsbrucku za XI mj. primio je netto 1.060 ÖS. U isto vrijeme pravoslavni svećenik u Salzburgu ima 3.500 ÖS. U Švedskoj svećenik od Crkve ne prima nikakve materijalne pomoći. U Francuskoj tek od vremena do vremena nešto simbolično. U Švicarskoj on je izjednačen s kapelanima.

Za sve one hrvatske misionare koji nemaju nikakvih materijalnih primanja za uzdržavanje, ili su im nedostatna, brine se director operium de emigratione Croata u Rimu.

Hrvatski emigranti — svećenici i laici — nakon rata imali su najvećeg prijatelja i dobročinitelja u osobi p. Werenfrieda, u svijetu poznatog pod imenom »Špekater«. I dan-danas u različitim nevoljama i potrebama »Špekater« je prvi koji priskače u pomoć.

APEL BRACI SVEČENICIMA

Sigurno svi vi, draga braćo svećenici, imate mnogo briga i poslova unutar svoje župe, ali vi ne smijete zaboraviti ni svoje stado izvan očinjaka župe. Vi mnogi imate već iskustvo u nastojanjima da pomognete svojim župljanima u emigraciji. Možda će vam i ove moje preporuke dobro doći. Svaki bi župnik mogao i morao:

A) pripremiti župljane za odlazak u tuđinu

1) *poukom*. — Mnogi naši ljudi odlaze u tuđinu bez ikakve duhovne pripreme, a župnici bi trebali i grupno i pojedinačno, jasno i otvoreno prikazati svima jad, bijedu, razočaranja i tragedije, posebno mlađih, a naročito žena i djevojaka, na radu u tuđemu svijetu. Treba im govoriti otvoreno o perversnosti, javnim kućama, zaraznim bolestima, sumnjivim organizacijama... Upozoriti ih da se ne boje blesavih provokatora što u ime UDB prijete onima koji redovno idu na sv. misu, čitaju katoličku štampu i praktični su vjernici.

2) *Ispovijed* prije odlaska.

3) Svakome u ruke misal i kronicu.

4) Upozoriti ih da se odmah jave nadležnom hrvatskom svećeniku, da se u svim potrebama ispovijedi, krštenja, vjenčanja i sl. uvijek prvenstveno obrate na nadležnog hrvatskog svećenika.

B) biti sa župljanima u emigraciji u neprestanom kontaktu

1) U Molitvi vjernika unijeti zaziv: »Za naše radnike u tuđini«!

2) Svake druge nedjelje u mjesecu kod sv. mise preporučiti posebne molitve za radnike u tuđini. I da se te nedjelje ukućani ispovijede, pričeste, da pišu svojima u tuđinu.

3) *Štampa*. — Neka redovno šalju katoličke novine, barem onim svojini župljanima koji se nalaze u manjim ili većim grupicama.

4) *Pismo*. — Župnik bi se trebao barem nekoliko puta godišnje javiti svojim župljanima u tuđini; da im pošalje fotografije različitih crkvenih svečanosti: prve pričesti, krizme, patrona i sličnih zгода za kojih dotični nisu bili u župi. Ili barem kad ukućani pišu, neka se župnik u njihovom pismu potpiše, neka ih barem pozdravi. Osobno sam se uvjerio koliku radost i sreću dožive naši radnici kad prime pismo od svog župnika. To se pismo pokazuje na radilištu, nosi u novčarki i pokazuje kolegama i nadležnom hrvatskom dušobrižniku. To je pismo za njih radost i ponos.

5) *Posjete*. — Neki svećenici posjećuju svoje župljane u tuđini. To je zaista vrlo dobro i plodonosno. Bilo bi potrebno da se svaki obilazak župljana unaprijed pripremi, objavi familiji, obavijesti nadležnog misionara u tuđini; da svakome svome župljaninu donese bar neki dar, ako ne drugo, barem pismo ili kutiju cigareta od njegovih milih i dragih. Nije dovoljno za vrijeme posjete župljanima samo održati svetu misu, nego ih treba posjetiti u barakama, na radilištu, po bolnicama i sa svakim napose porazgovarati. U propovijedi za vrijeme svete mise nije dobro — i molim vas, nikada nemojte propovijed započeti i ponavljati: »Dragi moji Hrvati i Hrvatice«, jer za vrijeme mise u tuđini uvijek ima različitih narodnost, npr. u Innsbrucku na sv. misu dolaze u velikom broju sve nacionalnosti iz Jugoslavije. Ne treba reći ni: »Dragi katolici«, jer dolaze i mnogi muslimani. Najbolje je sve osloviti sa: »Draga braćo i sestre«. Molim Vas, nemojte nikada u crkvi za vrijeme obilaska svojih župljana »prostiti«. Često sam puta čuo: »Lijepo je govorio, ali sve je pokvario s onim 'daj, daj'«. Imate pravo sa svojim župljanima govoriti o potrebi župe, o svojim problemima i nevoljama oko obnove crkve i župskih zgrada, ali ne za vrijeme sv. mise u propovijedi.

C) Suradnja župnika i svećenika u emigraciji

1) Dobro je i potrebno da svaki župnik obavijesti nadležnog misionara o dolasku svojih župljana na njegovo područje. Možda već kad polaze dati im kratko pismo uz preporuku. (Da biste znali gdje se nalaze hrvatski misionari u Evropi, štampani su posebni prilozi, koje možete svaki besplatno dobiti.)

2) Dobro je da se ponekad i pismeno obratite preko misionara svojim vjernicima u tuđini.

APEL NASIM BISKUPIMA

Svi mi dobro znamo da naši dragi biskupi imaju mnogo briga i problema unutar svojih dijeceza, ali smo svi uvjereni da oni imaju srca i dobru volju pomoći i svome stadu izvan dijeceza — u tuđini.

1) Ja sam slobodan zamoliti u ime sve braće svećenika u emigraciji da biskupi stave na raspolaganje ravnatelju pastve za Hrvate u emigraciji kojeg svećenika za službu u emigraciji.

2) Bilo bi potrebno da se osnuju biskupske komisije za probleme emigracije.

3) Da bi svaka biskupija imala i svoje vijeće za probleme migracije i emigracije.

4) Da svaka dekanija obradi problem migracije i emigracije na svom području u posljednjih 25 godina, kao što je učinjeno u sarajevskoj nadbiskupiji.

5) Da se naši biskupi za nas svećenike u emigraciji osobno i posebno zanimaju.

6) Da se pomisli o odgoju budućih svećenika za dušobrižništvo Hrvata u inozemstvu, jer tko zna koliko će još vremena potrajati emigracija našeg naroda u tuđinu.

ZAKLJUČAK

Više puta sam čuo: »I za Cigane je bolje organizirano dušobrižništvo nego za nas Hrvate u emigraciji«. Manjkale su nam i danas nam nedostaju direktive, akcije »odozgo«: od našeg episkopata. I to je jedan od glavnih razloga što je od 398 hrvatskih svećenika u emigraciji, 93 u službi svoga naroda. »Nitko nas nije najmio.« A trebalo je zaslužiti kruh svagdanji. Neki naši svećenici u emigraciji bili su dugo i fizički radnici... Plivao je kako je tko znao i mogao.

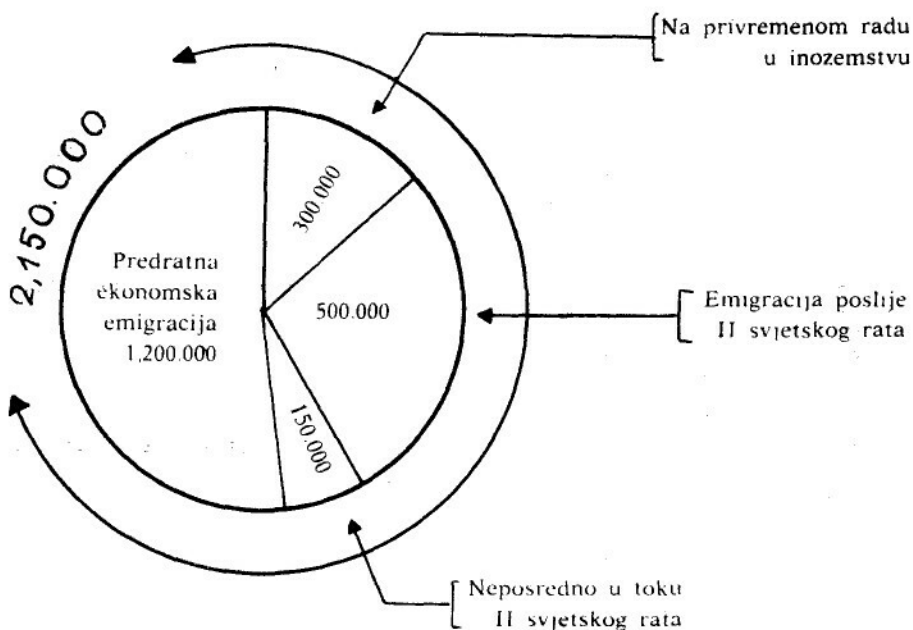
I dok su biskupi pojedinih katoličkih naroda za svoje sunarodnjake u emigraciji od Sv. Stolice isposlovali ne samo posebne emigrantske biskupe nego su za odgoj emigrantskog klera otvorili i posebna sjemeništa, dotle hrvatski katolički narod za svoju subraću u emigraciji ima 93 svećenika, od kojih su neki već na rubu groba. Katolički Ukrajinci u emigraciji imaju 5 biskupa; imaju svoje biskupe Poljaci, Slovaci, Mađari, pa i mali Litvanci. I naša pravoslavna braća Srbi imaju u emigraciji nekoliko biskupa koji se brinu za njih.

Bogu hvala, naši su biskupi svjesni velike potrebe svećenika za hrvatsku emigraciju pa su, i unatoč velikih potreba svećenstva u vlastitim dijecezama, poslali u najnovije vrijeme desetak svećenika u dušobrižničku službu za iseljenike. Ali to su kapljice u moru, i mi se nadamo i očekujemo od naših biskupa i svih svećenika zajednički zahvat u rješavanju problema hrvatske inozemne pastve.

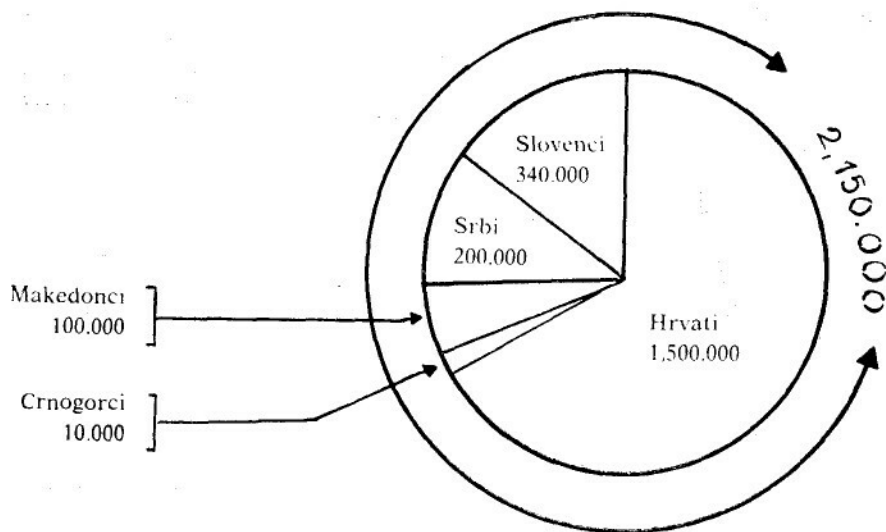
LITERATURA:

- 1) Pravilnik za organizaciju i rad za iseljenike, Rim 1967.
- 2) »Exul familia«
- 3) Arhiv hrvatskog misionara u Tirolu
- 4) Migracija i emigracija, koron. radnja u Vrhb. nadb. za 1966. g.
- 5) Statistischer Überblick, Roma-Ariccia 1967.
- 6) V. Holjevac, Hrvati izvan domovine, Zagreb 1967.
- 7) Stepinac govori, Madrid 1967.

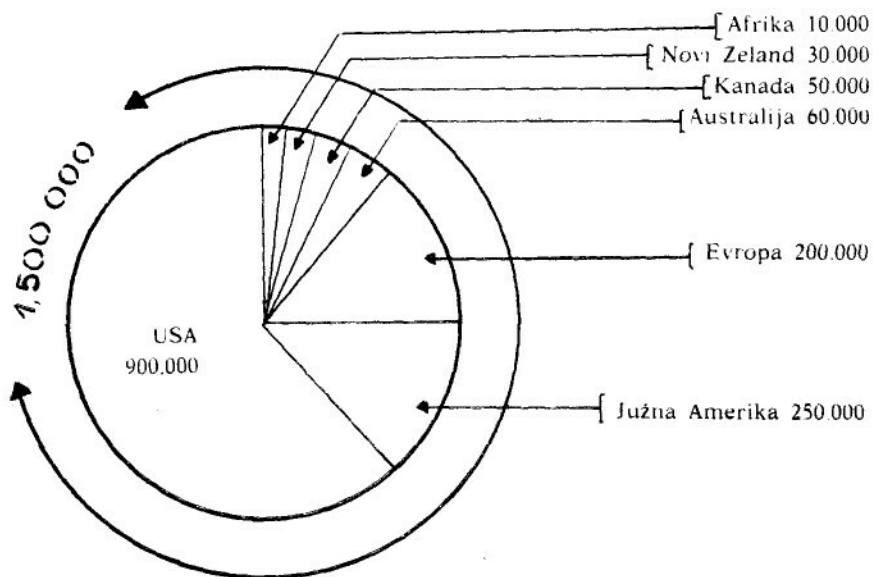
GRAFIČKI PRIKAZ ISELJAVANJA IZ JUGOSLAVIJE

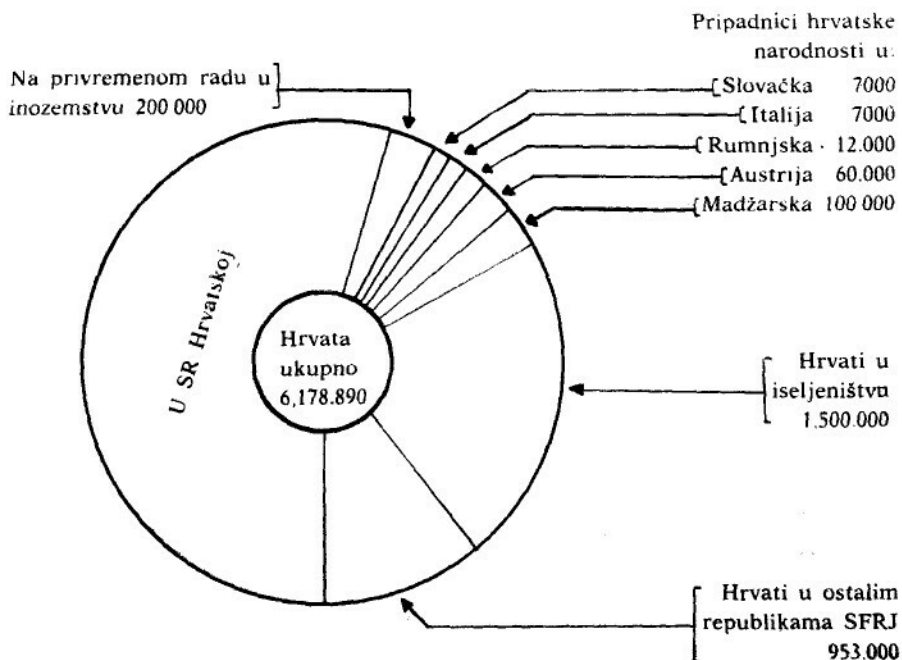
GRAFIČKI PRIKAZ ISELJENISTVA PO NACIONALNOSTI

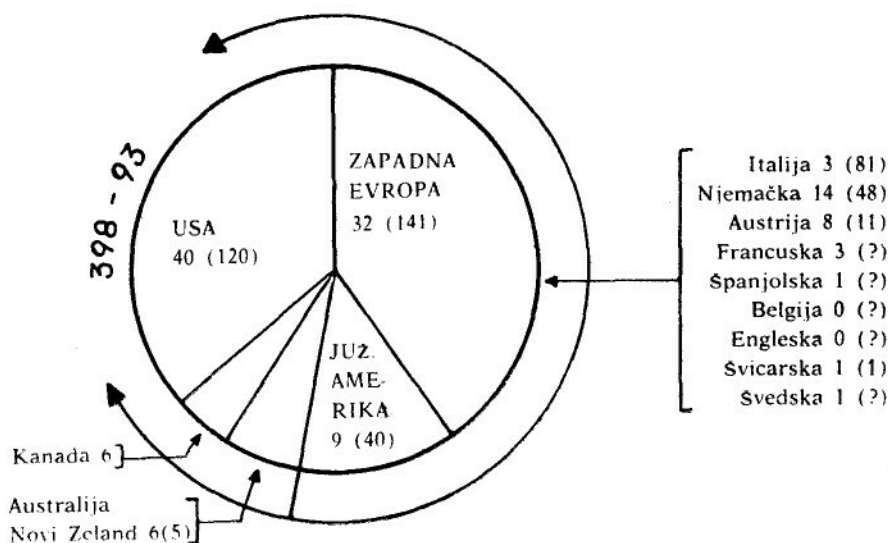
GRAFIČKI PRIKAZ HRVATA U ISELJENISTVU PO ZEMLJAMA

GRAFIČKI PRIKAZ HRVATA U DOMOVINI I U DRUGIM ZEMLJAMA SVIJETA

HRVATSKI SVEĆENICI U EMIGRACIJI

SUMMARIUM

Problema emigrationis ad extra non nisi sub aspectu religioso considerat auctor. Quot croaticae gentis filii extra patriam emigrarunt, quot animarum pastores habeant in promptu, statisticis conatur datis fulcire. Varia quae in sua pastoralis praxi notatu digna observavit cum in regionibus ex quibus migrant, tum in vita emigratorum extra fines Status, minutiosae analysi subiicit. Vere multa observantur quae animum perturbant, nam graves ac nocivae migrationis consequentiae omnibus patent. Non tamen negandum inter emigratos inveniri quoque tales qui vitae fidei ac morum exemplum praebent admiratione dignum. Nec desunt casus puellas emigratas religiosae vitae conventuali nomen dedisse. Attentis ingentibus necessitatibus curae animarum inter emigratos, auctor invitat omnes ut communi conamine adlaborent, laboremque coordinent, et praesertim ab Episcopis primos gressus expectat. Quam multa messis, quam pauci operarii in dispersione gentis nostrae! Primo in loco parochorum sacrum officium esto: fideles emigratos praeparare quoad ea quae vitam fidei spectant, cum emigratis contactum habere, fraterne cum emigratorum missionariis collaborare. Nec auctor parcat suggere media seu opportunas directivas, quae utinam in praxim deducerentur!